

В ИМЕТО НА ПРЕВОДА, В ПАМЕТ НА УМБЕРТО ЕКО

Първи световен конгрес по преводознание. Париж, 10 – 14 април 2017 г.

Ирена Кръстева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Утвърждаването на преводознанието като самостоятелна научна дисциплина бе целта, която събра в Париж над 800 изследователи, преподаватели и преводачи от цял свят. Делегатите на Първия световен конгрес отчетоха постиженията в областта на историята, теорията и практиката на превода и очертаха перспективите за развитие на дисциплината. Грандиозното събитие бе организирано по инициатива на Френското дружество по преводознание (SoFT) и неговия председател Флоранс Лотел-Рибщайн с намерението да се провежда на всеки три години.

В отредения за пленарни доклади първи ден говориха някои от най-видните съвременни теоретици на превода: Жан-Ив Масон, Ланс Хюсън, Жан-Рьоне Ладмирал, Ани Брисе. През останалото време участниците работиха паралелно в четирите сесии на шестте направления: 90 секции с по 8 – 9 доклада и заключителен общ дебат. Що се отнася до разпределението по страни, съвсем естествено най-осезаемо бе присъствието на западноевропейските изследователи и на френскоезичната и англоезичната общност. За съжаление, България бе представена от един-единствен участник на този престижен научен форум независимо от максимално широката рамка, обусловена от трите работни езика (френски, английски и испански) и допускането на всякакви езикови комбинации. Доста обезпокояващ факт на фона на средно 3 – 5 участници от държавите от Централна и Източна Европа и 20 участници от Турция, но показателен за външната оценка на преподаването на дисциплината в страната, което, изглежда, доста изостава от световните стандарти.

Първото направление направи преглед на състоянието на преводознанието по света към днешна дата. Специално внимание бе отделено на обучението по теория на превода в университетите и преводаческите школи и на опита на факултетите по превод в някои страни. Бяха разисквани и проблемите на изследователските центрове по превод, издателските политики и научните публикации в тази област.

Докладите от второто направление разгледаха различни проявления и специфики на превода в исторически план. Някои от тях наблегнаха на утвърдените през вековете оперативни понятия и типологизации, други – на жанровите особености и рецепцията на превежданите текстове, трети – на връзките между теорията на превода, лингвистиката и литературознанието. Бяха очертани резултатите от най-новите изследвания на научните екипи от Сорбоната, работещи по мащабния проект HTLF (История на преводите на френски език) с ръководител Ив Шеврел.

Амбицията на третото направление бе да обхване в най-голяма степен съвременните подходи към превода. Теоретиците размишляваха в няколко посоки: семиотика, културология, когнитивистика, психоанализа. Изключително интересни бяха дебатите в двете семиотични секции, които сблъскаха схващанията на западните и източните школи по семиотика, представени от Сюзан Петрилли и Аугусто Понцио, Магдалена Новотна, Сюдюз Йозтюрк Касар и Ирена Кръстева. Трябва да се отбележи и все по-нарастващата тежест на психоаналитичния подход и прилагането на някои негови основополагащи понятия към теорията на превода. Да се надяваме, че новите реалности най-накрая „ще отворят очите“ на онези български традуктолози, които продължават да делят теорията на превода на „частна“ и „обща“, разграничават научната лингвистична теория на превода от импресионистичната литературна теория на превода и проявяват неприкрит скептицизъм относно детериториализирането на дисциплината.

Четвъртото направление бе посветено на дидактиката и методологията на литературния превод в широк смисъл. Изнесените доклади откритоях като негови специфични проблеми в началото на XXI век преводаческите съмнения, колебания и деформации; непреводимостта; апориите на поетичните, религиозните и философските текстове; затрудненията при превод на устна реч, диалекти и социолекти. Особен интерес предизвика срещата с екипа на европейската рамка за подготовка на литературни преводачи PETRA-E в секцията по дидактика на превода.

Петото направление бе съсредоточено върху специализирания превод: хуманитаристичен, юридически и икономически. В много силната философска секция Марк дьо Лоне, Жан-Ръне Ладмирал и Кристиан Бернер изложиха своите аргументи за обособяването на философския превод и изваждането му от полето на литературния или специализирания превод, в които традиционно се разполага. В секцията по терминология бе проследена еволюцията на лексикологията от книжното тяло до електронните речници и енциклопедии. Бяха представени някои терминологични бази данни (най-вече юридически и икономически) и многоезични електронни речници.

Шестото направление обедини изследвания върху корпусната лингвистика, отражението на цифровата революция в преводаческата дейност и аудио-

визуалния превод. Бяха засегнати следните въпроси: предимствата на новите електронни ресурси в помощ на преводача; възможностите за използване на мобилната телефония; характеристиките на новите професии, произтичащи от дигитализацията; ергономията на преводаческата дейност; управлението на преводаческите проекти; проблемите на субтитрирането и дублажа; качеството на машинния превод; видеоигрите от последно поколение.

Първият световен конгрес по преводознание достигна до две много съществени обобщения: осмислянето на преводаческата практика не е самоцел, а усилие за нейното утвърждаване като значима културна и интелектуална дейност; в началото на XXI век преводознанието е самостоятелна дисциплина. С други думи, теорията на превода отговаря на всички изисквания за научна автономност: тя се вписва в историята на интелектуалната рефлексия, успешно взаимодейства с други науки, намира отражение в обществения живот.

IN THE NAME OF THE TRANSLATION, IN MEMORY OF UMBERTO ECO

✉ **Prof. Irena Kristeva, DSc.**

Department of Romance Studies
Faculty of Classical and Modern Philology
Sofia University
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
E-mail: irenakristeva@hotmail.com